

Concert d'obertura
del curs acadèmic
2024/2025

David Ruiz del Canto
violí

Orquestra Filharmònica
de la Universitat de
València

Hilari Garcia Gázquez
director

Dissabte
9 de novembre de 2024
19:30h

Sala Iturbi del Palau de
la Música de València

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA

525
anys
1499 - 2024

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

PAU DE LA MÚSICA
VALÈNCIA

Dedicat al 525è aniversari de la Universitat de València

Pompa i circumstància, marxa núm. 1 en re major, op. 39 núm. 1

Edward Elgar (1857-1934)

Concierto de estío, per a violí i orquestra

Joaquín Rodrigo (1901-1999)

I. Preludí

II. Siciliana

III. Rondino

David Ruiz del Canto, violí

II

Variacions sobre un tema original per a orquestra, op. 36, “Enigma”

Edward Elgar (1857-1934)

Tema. Andante

I. (C.A.E.) L'istesso tempo

II. (H.D.S.- P.) Allegro

III. (R.B.T.) Allegretto

IV. (W.M.B.) Allegro di molto

V. (R.P.A.) Moderato

VI. (Ysobel) Andantino

VII. (Troyte) Presto

VIII. (W.N.) Allegretto

IX. (Nimrod) Adagio

X. (Dorabella) – Intermezzo. Allegretto

XI. (G.R.S.) Allegro di molto

XII. (B.G.N.) Andante

XIII. (***) – Romanza. Moderato

XIV. (E.D.U.) – Finale. Allegro

Orquestra Filharmònica de la Universitat de València
Hilari Garcia Gázquez, director

DE
CELEBRACIONS
I CELEBRITATS

El concert d'obertura del curs acadèmic 2024-2025, que protagonitza un any més l'Orquestra Filharmònica de la Universitat de València, commemora dues efemèrides destacades: la primera és el 525è aniversari de la fundació de la Universitat de València i, la segona, és el 25è aniversari del decés del compositor saguntí Joaquín Rodrigo Vidre.

Per a tal ocasió, el concert s'obrirà amb una peça de regust cerimoniós procedent del cicle *Pompa i circumstància*, opus 39, d'Edward Elgar (1857-1934). En concret, d'aquest aplec de marxes, n'escoltarem la primera, en re major, escrita en 1901, que és una de les més famoses en la cultura popular pels usos que se n'ha fet en diversos tipus de litúrgies i rituals com, per exemple, en la coronació d'alguns reis britànics. De fet, per a la coronació d'Eduard VII, Arthur Christopher Benson va posar lletra al trio de la composició, amb el nom de *Land of hope and glory* (terra d'esperança i glòria), i s'hi va cantar per primera vegada. L'obra, des d'aleshores, ha esdevingut tan popular que hi ha qui la considera, erròniament, l'himne oficial del Regne Unit. Al marge de l'ús per a les fastuositats règies, aquesta marxa també és coneguda en l'àmbit anglosaxó amb el nom de *Graduation walking march* (marxa de graduació), atès que en les cerimònies de graduació i en altres actes acadèmics de molts països anglòfons s'utilitza com a melodia processional. Així mateix, la Marxa núm. 1 de *Pompa i circumstància* s'executa durant l'última nit del festival Proms, i és

compassada amb moviments i cantada amb gran fervor per part del públic que atapeeix el Royal Albert Hall de Londres.

Després d'aquest inici sumptuós, l'audició prosseguirà amb la interpretació del *Concierto de estío*, per a violí i orquestra, de Joaquín Rodrigo (1901-1999), a càrrec del jove i talentós violinista de l'orquestra David Ruiz del Canto. Aquest concert, compost durant l'estiu de 1943, no és tan reputat com el celebèrrim *Concierto de Aranjuez*, però sí que és una de les pàgines més belles del repertori de Rodrigo. Es tracta d'una obra que pretén emparentar, en forma i estil, amb el concert per a solista anterior a Mozart i Haydn, d'ací també les denominacions de cada moviment, *Preludio*, *Siciliana* i *Rondino*, a l'estil de les suites de danses barroques. En els tres números, però més clarament en el segon i el tercer, la variació és l'ingredient predominant i que, a més, cus temàticament el *Preludio* i la *Siciliana*. El *Rondino* és un recull de deu variacions sobre una melodia de regust popular, com algunes de les melodies del concert. Al respecte d'aquesta qüestió, Rodrigo manifesta:

En el *Concierto de estío*, compost enmig del camp i sota el sol del meu país, no hi ha suggestions populars, excepte en el *Rondino*, on, si bé passada pel sedàs, no seria difícil trobar una filiació catalana. També el *Preludio* en el segon tema, exposat per la fusta, recull inflexions de girs populars. Malgrat aquests lleugers elements populars que s'introdueixen en tota obra espanyola, voluntàriament o involuntària –de mi puc dir que mai no els evite– la temàtica

del *Concierto de estío* està presa de substàncies depurades i acreditades per un llarg ús en les formes més aristocràtiques de la música.¹

Siga com siga, la música de Rodrigo, en especial el *Concierto de Aranjuez*, ha esdevingut tan cèlebre i popular com les melodies tradicionals que, d'una manera o d'una altra, inspiren algun moment de la seua producció. S'ha fet popular en el sentit que el poble, la gent, se l'ha apropiada, l'ha taral·lejada, n'ha confeccionat versions, la reconeix amb facilitat, etc. Si fa no fa, és el mateix que ha ocorregut amb Elgar, com ha quedat palès en la Marxa núm. 1 de *Pompa i circumstància* i com ha succeït també amb les famoses *Variacions enigma*. De fet, l'èxit de l'estrena fou tal que la mare d'Elgar, Ann Greening, en una carta remesa a Alice Elgar, l'esposa del compositor, va comentar: «què li puc dir, al meu estimat? Tinc la sensació que s'ha convertit en un personatge històric. No puc reclamar-ne ni una part reduïda, ara pertany al món.»²

Comptat i debatut, les *Variacions enigma* és una obra cabdal en la producció d'Elgar i va promoure que la seua reputació com a compositor traspassara les

fronteres britàniques i adquirira l'estatus internacional. La peça fou estrenada pel cèlebre director d'orquestra wagnerià Hans Richter, en un concert celebrat al St. James's Hall de Londres el 19 de juny de 1899 i, des d'aquell moment, ha esdevingut una de les favorites del repertori orquestral. Després de la *première*, el seu amic íntim i alhora mentor, August Jaeger, representat en la variació «Nimrod», va suggerir a Elgar una revisió del final, indicació que Elgar no va deixar caure en el buit. Així, la nova versió, que és la que s'interpreta normalment i que incorpora prop d'un centenar de compassos més en l'última variació, va veure la llum al Worcester Three Choirs Festival el 13 de setembre de 1899, dirigida pel mateix Elgar.

El títol original de l'obra és *Variacions on an original theme for orchestra* (*Variacions sobre un tema original per a orquestra*), opus 36. Tanmateix, quan Elgar va lliurar el manuscrit a l'editorial Novello de Londres per a la publicació, va incorporar una dedicatòria («Als meus amics retratats en aquesta música») i hi va afegir la paraula «Enigma» en la primera pàgina de la partitura. I és amb aquest sobrenom, *Enigma Variations* (*Variacions Enigma*), amb què la composició és coneguda des d'aleshores, tot i que Elgar no les haja evocat mai amb aquesta denominació en la seua correspondència. La curiositat sobre l'enigma i la significació de l'obra fou esperonada i estimulada pel mateix Elgar en les notes al programa que va redactar per al concert de l'estrena:

1. RODRIGO, J. (2015 [1993]) *Concierto de estío*, Madrid, Ediciones Joaquín Rodrigo, p. 5. La traducció és nostra.

2. SOTO, A. (23 de febrer de 2023) «El secreto de la Variaciones Enigma, de Edward Elgar», *Otro Ángulo*. <https://www.otroangulo.info/arte/bio/el-secreto-de-las-variaciones-enigma-de-edward-elgar/> La traducció és nostra.

L'enigma, no el revelaré. El «discurs fosc» ha de restar inexplicable i us advertisc que el vincle aparent entre les variacions i el tema és sovint d'allò més subtil; d'altra banda, a través de la sèrie [de variacions] en conjunt, un altre tema més ample «discorre» però no s'hi interpreta.³

A partir d'aquest moment es va desencadenar tot un seguit d'hipòtesis, conjectures i suposicions al voltant de la interpretació de l'endimoniat enigma i de les paraules d'Elgar, el qual continuava alimentant el misteri donant llargues o proporcionant respostes ambigües als qui creien que havien resolt el misteri. En aquest sentit, els crítics, estudiosos i curiosos han buscat una infinitat de melodies existents (el tema que «discorre» però no s'hi interpreta) que pogueren contrapuntar amb el tema i les posteriors variacions, han volgut trobar-hi ressonàncies bíbliques, han associat el ritme de la frase inicial del tema amb la pronunciació del nom i cognom del compositor, han volgut veure el nom de Bach reproduït en el tema, etc.

Tot plegat, sembla difícil que les qüestions relacionades amb la melodia enigmàtica i les variacions corresponents es resolguen amb un consens entre la comunitat musicològica, atès el plaer que experimentava Elgar amb els equívocs i els misteris. No obstant això, el compositor no tingué cap problema a revelar de bon grat la

identitat dels seus «amics retratats en aquesta música», transcrita en forma d'inicials o pseudònims que encapçalen cada una de les catorze variacions. En efecte, va esbossar els retrats musicals de dotze dels seus amics, de la seua esposa i de si mateix.⁴ Alice Elgar i Edward Elgar enceten i clouen, respectivament, la sèrie de variacions: la primera [C.A.E.], que amaga el nom de Caroline Alice Elgar, és una «prolongació del tema amb la qual he volgut ser romàntic i delicat», i l'última [E.D.U.], que és l'apel·latiu amb què Alice anomenava afectuosament el seu marit, és un peça brillant i contundent que, a més, recupera una part de la variació [C.A.E.] com a símbol d'integració amb [E.D.U.] i com a mostra de la seua influència.

La segona variació és [H.D.S-P.], Hew David Steuart-Powell, el pianista del trio format amb Elgar (violí) i Basil G. Nevison (violoncel); la variació descriu irònicament, com una tocata, els «traços diatònics característics de les tecles.» En tercer lloc hi ha [R.B.T.], que pretén evocar «la veu greu que, en ocasions, s'envola cap a un timbre de soprano» de Richard Baxter Townshend, un excèntric universitari d'Oxford. A continuació, la variació quarta, [W.M.B.], està dedicada a William Meath Baker; és la més curta i representa els

3. POWELL, D. M. [1949 [1937]] *Edward Elgar: Memories of a Variation*, Londres, Oxford University Press, p.121. La traducció és nostra.

4. Les citacions relacionades amb cada moviment són del mateix Elgar. Per a una anàlisi més detallada de les referències extramusicals d'aquesta obra vegeu PARROTT, I. [1971] *Elgar*, Londres, Dent, capítol 7. Les traduccions són nostres.

escandalosos hàbits de l'amic, que «[...] va llegir en veu alta el programa del dia i va abandonar sobtadament la sala de música colpejant la porta sense mirament.» La variació cinquena, (R.P.A.) és la més poètica i introspectiva, «plaent i espiritual», ja que al darrere hi ha Richard Penrose Arnold, fill del poeta Matthew Arnold. La sisena, (Ysobel), està dedicada a la seua amiga la violista Isabel Fitton, perquè treballara més els salts de corda, i la setena, (Troyte), al seu amic Arthur Troyte Griffith, pianista amateur; amb el ritme dels timbals i els baixos d'aquesta variació, Elgar vol recordar un episodi de tempesta que visqueren junts, però també la seua escassa destresa al piano. La variació huitena, (W.N.), té un caràcter bucòlic i pastoral, atès que, en realitat, descriu la tranquil·la casa del segle XVIII propietat de Winifred Norbury.

A continuació arribem al clímax de l'obra amb la variació que du per nom (Nimrod), la novena de la sèrie i la més famosa de totes. És el retrat del seu bon amic August Johannes Jaeger, el que li va suggerir la modificació del final de l'obra. Jaeger (o Jäger) en alemany significa 'caçador' i Elgar decideix atorgar categoria sagrada i sublim al seu gran amic («a dins vostre només he vist una ànima bona, amable i honesta») anomenant la variació «Nimrod», en referència al personatge bíblic del caçador que apareix al Gènesi. Els crítics i estudiosos han volgut veure en l'inici d'aquesta variació una certa insinuació del segon moviment de la *Sonata núm. 8 en do menor*, opus 13, «Patètica», de Beethoven.

La variació que segueix (Nimrod) és (Dorabella), en la qual Elgar homenatja amb tendresa la seua alumna Dora Penny, a qui anomena Dorabella, com el personatge de *Così fan tutte* de Mozart. Dora presentava certes dificultats en la parla, la qual cosa intenta dibuixar Elgar amb notes ràpides, notes sincopades i ritmes poc regulars. A continuació se situa la variació onzena, (G.R.S.), les sigles del nom del seu amic George Robertson Sinclair, nomenat organista titular de la catedral de Hereford el 1899; tanmateix, «la música d'aquesta variació no té res a veure amb els orgues, les catedrals o directament amb G.R.S, ja que realment gran part de la peça fou inspirada per Dan, el bulldog anglès de George Robertson Sinclair.» La dotzena variació, (B.G.N.), està dedicada al seu estimat amic violoncel·lista Basil G. Nevison, d'ací la importància d'aquest instrument en el fragment.

L'única variació amb asteriscs, (***) , és la tretzena i aquesta incògnita, per tant, ha donat peu a més elucubracions. Elgar va deixar els seus biògrafs suposar que la seua dedicatària era Lady Mary Lygon, amiga música, en vista de les inicials L.M.L. que encapçalaven el seu comentari sobre aquesta variació en l'esborrany de les notes que publicà en 1913.⁵ En canvi, unes altres hipòtesis argumenten que el melancòlic subtítol de *Romanza* i la citació planyent del clarinet, extreta de l'opus

5. ELGAR, E. (1913) *My Friends Pictured Within*, Londres, Novello & Co.

27 de Mendelssohn, *Mar calma i viatge feliç*, amaguen un tipus d'amor ocult. D'una banda, hi ha qui considera que darrere la variació s'oculta Julia Worthington, un possible amor secret d'Elgar.⁶ D'altra banda, hi ha qui pensa que es tracta d'un homenatge a Helen Weaver, un primer amor del compositor, que es veié obligada a deixar-lo perquè havia de marxar a Nova Zelanda; d'ací que alguns estudiosos detecten en l'acompanyament del solo de clarinet el moviment compassat de les onades marines.⁷

En definitiva, i davant l'allau de teories i suposicions relacionades amb l'enigma del tema i dels epigrames de cada variació associats a diferents persones, Elgar es va veure obligat a escriure el següent:

No hi ha res a guanyar, en el sentit artístic o musical, respecte a la resolució de l'enigma relacionat amb les personalitats retratades; l'auditor hauria d'escoltar la música com a música pura i no preocupar-se de les subtils eines d'un «programa». Per a mi, les diferents personalitats han estat una font d'inspiració i llur idealització un plaer que s'intensifica amb els anys.⁸

6. REED, N. [1984] «Elgar's "Enigmatic Inamorata"», *The Musical Times*, vol. CXXV, pp.430-434.

7. BLAMIRE, E. [2022] «'Loveliest, Brightest, Best': a reappraisal of Enigma's' Variation XIII (parts I & II)», *Elgar Society Journal*, 14.

8. MAINE, B. [1933] *Elgar: his life and works*, 2 vol., Londres, G. Bell & Sons. *The Works* (vol 2.), p.102. La traducció és nostra.

Les *Variacions Enigma* s'han convertit en una de les obres habituals en els faristols de les orquestres simfòniques i en una de les peces més reconegudes per part públic. Gràcies a aquesta composició, Edward Elgar començà a ser valorat internacionalment i, fins i tot, a dins del seu país, on ja hi havia qui el considerava el compositor britànic més important des de Henry Purcell. Tant ell, com Rodrigo, han esdevingut dues celebritats internacionals de la música clàssica i algunes de les seues peces han ultrapassat els límits de la propietat particular per a ser de domini universal o, parafrasejant la mare d'Elgar, per a pertànyer al món. Aquesta idea de crear una música que, amb el temps, el món la possessione o se l'apropie era el que «envejava» el compositor José Evangelista de la seua sogra, la també compositora Matilde Salvador. Ell afirmava que el poble havia fet seua la música que ella havia creat, la qual cosa és, d'acord amb el seu plantejament, l'aspiració de tot creador. Així doncs, no hi ha res millor per a celebrar el 525è aniversari de la Universitat de València que la cèlebre música de dues celebritats. Una música que persistirà en la col·lectivitat al llarg dels anys, com ha persistit la nostra universitat i com desitgem que continue pervivint, com a mínim, uns altres 525 anys més.

Hilari Garcia

DAVID RUIZ
DEL CANTO, violí

Nascut a Albal (l'Horta Sud) el 2004, comença a estudiar violí amb el mètode Suzuki als tres anys d'edat. Ingressa al Conservatori Professional de Música de Torrent, on realitza una doble especialitat de violí i piano fins als 14 anys. Llavors ingressa a l'escola internacional d'alt rendiment Piccoli Virtuosi a Suïssa, on passa tres cursos intensius d'estudi de violí i música de cambra. Hi rep classes magistrals d'Andrey Baranov, Pavel Vernikov, Jeremy Menuhin i Andrés Gabetta, i ofereix nombrosos recitals i concerts a la regió. Actualment estudia un doble grau superior en Interpretació (Violí) i Pedagogia en ESMAR (Escola Superior de Música d'Alt Rendiment), on es forma amb Mari Carmen Antequera, Sava Fatkulín i Sergey Fatkulín.

Des del 2022 és membre de la Jove Orquestra de la Generalitat Valenciana (JOGV), la Jove Orquestra Simfònica de la Federació de Societats Musicals de la Comunitat Valenciana (FSMVCV) i de l'Orquestra Filharmònica de la Universitat de València (OFUV), de totes les quals ha sigut concertino en múltiples ocasions. S'ha de destacar el seu paper com a solista en l'obra *Schéherazade* de Rimski-Kórsakov en la gira de primavera de 2023 de la JOGV. Així mateix, també va ser concertino en la seua primera gira de concerts amb la Jove Orquestra Nacional d'Espanya (JONDE), de la qual és integrant des del 2023 i un dels becats JONDE i Ferrer-Salat. També és membre titular de l'European Union Youth Orchestra (EUYO) per segon any consecutiu.

La seua activitat orquestral i de música de cambra l'ha portat per Alemanya, Àustria, Països Baixos, Itàlia, Grècia, Finlàndia, Polònia, Romania, Sèrbia, Kosovo i Macedònia del Nord, i ha actuat en algunes de les sales més llegendàries del món com el Concertgebouw d'Amsterdam, l'Elbphilharmonie d'Hamburg, el Carnegie Hall de Nova York, i en festivals com el de Lucerna, Edimburg i Young Euro Classic (Berlín).

És fundador i codirector artístic de la Camerata La Stravaganza, membre de Nostrum Mare Camerata i col·laborador de l'Orquestra de València i sovint de l'Orquestra Simfònica de Galícia. Ha treballat amb directors com Manfred Honeck, Antonio Pappano, Alexandre Bloch, Dima Slobodeniouk, Jonathon Heyward, Eliahu Inbal, Edmon Colomer, Enrique García Asensio, Andrés Salado, Cristóbal Soler i Jaume Santonja.

Ha treballat amb solistes com Julia Fischer, Timothy Chooi, Daniel Rowland, Hayoung Choi, Jonathan Fournel, Benjamin Grosvenor i Martin James Bartlett.

Ha estat guanyador del primer premi, del premi especial de l'Ajuntament de Benidorm i del premi especial del públic en el XXIV Concurs Internacional de Música de Benidorm (2023).

ORQUESTRA FILHARMÒNICA DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

L'Orquestra Filharmònica de la Universitat de València (OFUV) fou creada per Cristóbal Soler l'any 1995 per a donar resposta i cohesió a les diverses ofertes d'agrupacions instrumentals formades per estudiants. Té una plantilla de 80 joves músics, majoritàriament universitaris, l'edat mitjana dels quals és de 20 anys. La seua finalitat és proporcionar-los una formació d'alta qualitat en interpretació orquestral, amb professorat especialitzat. Després de la marxa de Cristóbal Soler, els seus directors titulars han sigut Beatriz Fernández Aucejo i Hilari Garcia.

Al llarg dels prop de trenta anys d'història, han passat per l'OFUV més d'un miler de joves músics, molts dels quals a hores d'ara desenvolupen la seua activitat interpretativa en orquestres espanyoles i europees o exerceixen la docència en diferents conservatoris professionals i superiors. Així mateix, ha participat en un gran nombre de produccions de caràcter variat, com ara l'estrena de la cantata *L'adéu de Lucrècia Borja* (2001) de Carles Santos, la recuperació de l'òpera de J. Melchor Gomis *Le Revenant* (2003), l'estrena en Espanya d'*Éclairs sur l'au-delà* d'Olivier Messiaen (2006) o els ballets *Le sacre du printemps* d'Ígor Stravinski (2013) *Parade* d'Erik Satie, *Les biches* de Francis Poulenc (2017), *4* de Händel-Debussy-Soria-Scriabin (2019), etc.

Entre els directors de renom que han actuat amb l'OFUV es troben José Collado, Laszlo Heltay, Carlos Riazuelo, Carles Santos, Juan Luis Martínez i José M. Rodilla. També han estat abundants els solistes de prestigi que hi han col·laborat: Montserrat Caballé, Stephan Schilli, Luis Michal, Marta Carfi, Michele Marasco, Duncan Guifford, Maria del Mar Bonet, etc.

L'OFUV actua regularment al Palau de la Música de València i a l'Auditori de Saragossa i ha efectuat nombrosos concerts en diverses sales de concert d'Espanya i Europa com el Palau de les Arts Reina Sofia de València, l'Auditori de Barcelona, l'Auditori de Lleó, l'Academia Philharmonicorum de Liubliana, l'Austria Center Vienna o el Mozarteum de Salzburg. A més, ha dut a terme algunes gires nacionals i internacionals: en 1997 va intervenir en el Festival Internacional de Música Universitària (FIMU) a Belfort (França), en 1998 va participar en la XXVII edició del Concurs Internacional de Joves Orquestres realitzat a Viena (Àustria), on va obtenir el primer premi en la categoria d'orquestres simfòniques, i en 2002 va actuar en diferents ciutats d'Àustria i Eslovènia.

El seu repertori inclou obres que van des del Barroc fins a l'actualitat, passant pel gran repertori simfònic clàssic i romàntic i per les peces musicals més representatives del segle XX. En aquest camp, l'OFUV

dedica una especial atenció als compositors valencians des de dues perspectives: la recuperació del patrimoni musical valencià (Martín i Soler, Gomis, Giner, Esplà...) i l'estrena d'obres d'autors contemporanis (Orts, Santos, Roncero, Coll, Fayos...). Una mostra d'aquesta dedicació es troba en la seua discografia, d'entre la qual destaquen els enregistraments *Cinc segles de música valenciana* (1999), *L'adeu de Lucrecia Borja* (2001) i *Giner infreqüent* (2009), *València capital de la República: la música del "grup dels joves"* (2017) i *Concert valencià* (2022).

L'OFUV forma part de la Xarxa Europea d'Orquestres Universitàries (ENUO). Gràcies al seu impuls, es crea el 2015 SINERGIA (Xarxa d'Orquestres Universitàries Espanyoles), de la qual és membre, i de 2020 a 2022 va participar como sòcia al projecte Erasmus+ Meets (*Music in higher education to develop transversal skills*).

A més, el taller València Violins hi col·labora en el manteniment i la cura dels seus instruments de corda.

Les activitats de l'OFUV es realitzen amb el patrocini de Caixa Popular, de la Direcció General de Cultura de la Generalitat Valenciana, de l'Àrea de Cultura de la Diputació de València i de l'Àrea d'Activitats Musicals de la Fundació General de la Universitat de València.

**HILARI GARCIA
GÁZQUEZ,**
director

Estudia direcció d'orquestra en el Conservatori Superior de Música "Joaquín Rodrigo" de València i amplia la seua formació musical en la Haute École de Musique de Ginebra. Entre els seus mestres es troben Manuel Galduf, Eduardo Cifre, Cristóbal Soler, Leonardo García Alarcón, Celso Antunes, etc. Al mateix temps ha assistit a cursos i classes magistrals que han impartit directors de la talla de Simon Rattle, Jorma Panula, Marek Janowski, Charles Dutoit o Riccardo Muti.

Ha treballat com a director assistent de la Jove Orquestra de la Generalitat Valenciana (JOGV) i de la Jove Orquestra Nacional d'Espanya (JONDE), i ha dirigit diverses orquestres nacionals i internacionals com l'Orquestra de València (OV), la Jove Orquestra i Cor de Centreamèrica (JOCCA), la Palestine Youth Orchestra (PYO), l'Orquestra Simfònica del Teatre Chapí de Villena, l'Orquestra Simfònica d'Albacete (OSSA), l'Orchestre Symphonique HEM de Genève, etc.

Ha sigut director musical i artístic de la Orquestra Filharmònica de la Universitat de València (OFUV), en una primera etapa, entre 2011 i 2018, amb la qual ha fet un treball ingent de consolidació i ampliació del repertori orquestral en tots els seus gèneres. Apassionat de l'ensenyament, així mateix, en aquesta institució ha impartit diversos cursos de direcció musical amb l'objectiu de formar a joves directors en aquesta complexa disciplina.

En l'àmbit líric, ha dirigit noves produccions en el Teatre Chapí de Villena i ha participat com a assistent de la direcció musical en diferents muntatges del Teatre de la Zarzuela de Madrid, com *El gato montés* de Manuel Penella. A més, ha col·laborat amb el Centre de Perfeccionament del Palau de les Arts de València i la Jove Orquestra de la Generalitat Valenciana (JOGV) com a director musical interpretant una selecció de les òperes de Mozart *Die Zauberflöte*, *Don Giovanni*, *Le nozze di Figaro* i *Così fan tutte*.

També ha realitzat una intensa incursió en el terreny del ballet i la dansa dirigint noves propostes de ballets clàssics, com *El trencanous* de Txaikovski, o de ballets contemporanis com *La consagració de la primavera* de Stravinski, *Les biches* de Poulenc, *Parade* de Satie o *Appalachian Spring* de Copland. Recentment ha col·laborat amb Clotilde Vayer i el Teatre Sant Carlo de Nàpols en la direcció musical dels ballets *Concerto* de Kenneth MacMillan i *Thème et variations* de George Balanchine.

En l'actualitat pertany al cos de professorat de música i arts escèniques, en situació d'excedència, i inicia un nou període al capdavant la Orquestra Filharmònica de la Universitat de València, al mateix temps que col·labora amb diverses agrupacions musicals nacionals i internacionals.

GAUDEAMUS IGITUR

Gaudeamus igitur,
iuvenes dum sumus.

Post iucundam iuventutem,
post molestam senectutem,
nos habebit humus.

Vivat Academia,
vivant professores.
Vivat membrum quodlibet,
vivant membra quaelibet,
semper sint in flore.

Alma Mater floreat
quae nos educavit,
caros et conmilites
dissitas in regiones
sparsos congregavit.